

Samlingsstunden – hva er den til for?

av Trond Kristoffersen

Innledning

Samlingsstunden er en selvfølgelig del av norsk barnehagekultur. Den er en helt naturlig del av hverdagen i barnehagen og gjennomføres vel på like mange måter som det finnes barnehagefolk. Men hvorfor har vi samlingsstund? Hva ønsker vi å oppnå? Hvordan bør vi legge opp samlingene og hva bør vi unngå? Dette blir viktig for barnehagen å ha en bevissthet rundt slik at samlingene ikke blir tilfeldige "rask med en bok og les" øyeblikk, men

planlagte og magiske stunder der barn og voksne opplever et fellesskap rundt spennende opplegg. Artikkelen tar altså for seg mål for samlingsstunden og gir noen tips til hvordan man kan sette en standard for hva den skal inneholde og hvordan den bør gjennomføres.

Mål og hensikt med samlingsstunden

Rammeplan

Det er naturlig å begynne med rammeplanen. Den sier følgende om samlingsstunden:

"For at et godt fellesskap skal vokse frem, bør hver dag inneholde momenter av samling omkring noe felles. Barnehagens faste samlinger bidrar til å utvikle gruppefølelsen ved at alle i gruppen er tilstede samtidig – barn og voksne – og holder på med noe sammen. Det kan være sang, lek, høre en fortelling, lese høyt eller samtale om selve livet i gruppen."

I boken "Fortell for små barn" sier forfatterne Granberg og Gulbrandsen følgende om samlingens pedagogiske oppgave:

Å underholde

Samlingsstunden skal lokke, påvirke, engasjere og more barna. Kunnskaper og erfaringer får barna gjennom lek, de lærer når de har det morsomt.

Å styrke gruppefølelsen

Samlingsstunden gir barna en felles, positiv opplevelse som styrker samhørigheten i barnegruppen.

Å utvikle språket

Historiefortelleren blir et språklig forbilde både når det gjelder uttale, meningsoppbygging, nye ord og begreper.

Å styrke jeg-følelsen

Samlingsstunden oppmuntrer barna til å ta initiativ og til selv å fortelle.

Å trene konsentrasjonen

Samlingsstunden lokker barna til aktivt å lytte til fortellerens ord og ta til seg "bilde språket".

Å formidle kunnskap

Samlingsstunden kan formidle informasjon om mennesker, dyr, fenomener og sammenhenger.

Å være kulturbærer

Samlingsstunden gir barna en kulturell opplevelse som formidler moral og tradisjon.

Å vekke interesse

Samlingsstunden kan skape interesse for litteratur og kultur hos barna.

Å egge fantasien

Samlingsstunden kan vekke barnas fantasi. De lokkes til å bruke fantasien og til å videreutvikle den.

Å utvikle empatisk forståelse

Samlingsstunden gir barna muligheter til å identifisere seg med og føle sympati for figurene i fortellingen. Dermed kan de få en begynnende forståelse for følelser og opplevelser.

Med utgangspunkt i at samlingsstunden fyller mange funksjoner, kan vi formulere målene for samlingsstunden.

Samlingsstunden for små barn er til for å skape forutsetninger for at barna skal utvikle seg til harmoniske og fantasifulle barn, med tro på seg selv, med et velutviklet språk og god begrepsoppfatning. Når de får vekket interessen for litteratur som kulturbærer, kunnskapskilde og underholdning, får barna et godt grunnlag for lese- og skrivetreningen.

Forslag til felles rammer for samlingen

Med utgangspunkt i beskrivelsen over kan man utarbeide noen rammer for hva en samling skal inneholde og hvordan den bør gjennomføres.

Forberedelser

En samling skal være grundig forberedt og gjennomtenkt. Det er en stor fordel med skriftlige planer for kommende ukes samlinger. Da blir det lettere å få en kontinuitet på samlingene. Det er også viktig at man tenker gjennom det man skal presentere. Hvordan barna vil oppfatte det. Er det forståelig eller for vanskelig? Hvordan skal jeg arrangere barnegruppen? Har jeg alle rekvisitter, sangbøker, hånddukker osv tilgjengelig?

Faste innslag

Det å åpne en samling med en fast sang, alltid ha en form for opprop og avslutte med en fast sang skaper en ramme rundt samlingen. Men husk at dette skal bidra til å vekke og inspirere så det gjelder å følge med på hva ungene synes om de faste innslagene. Kanskje bør man bytte dem ut i ny og ne også?

Hva skal en samling inneholde?

En samlingsstund bør ha en kobling til avdelingens tema i perioden. Det er naturlig å ta frem ting man har funnet i skogen, skjell og lignende fra stranda.

Videre bør alle samlinger ha noe sang og bevegelse. Det er en fin anledning til å lære barna nye sanger, sanger som blir deres i fellesskap. Samtidig bør vi invitere barna til å foreslå sanger de er glade i.

Eventyr, rim og regler er også naturlig å ha med. Bruk dramatisering eller muntlig fortelling heller enn å lese en bok. Den voksne bør ha øyekontakt og engasjere barna gjennom sin innlevelse. Man kan bruke flere ulike hånddukker som barna etter hvert blir kjent med. Disse kan brukes i mange ulike sammenhenger: de kan fortelle historier fra sitt eget liv, prate med barna om ting de er opptatt av, lære barna sanger, rim og regler osv.

En "hemmelig" pose eller eske kan være et spennende innslag. Den voksne kan ta med seg ulike ting i "eventyrposen". Når barna får se gjenstanden, kan den voksne fortelle en historie om den.

Gjennomføring

En samling skal foregå på et uforstyrret sted der ingen kommer inn og avbryter. Det bør også være en koselig krok der det er trivelig og spennende å være.

Det bør være to voksne med på samlingen. Den som leder samlingen kan da lettere engasjere seg i det hun driver med, mens den andre kan ha fokus på å "hjelp" barna til å være med. En samling som ender i irettesettelser og formaninger om ikke å tulle er en mislykket samling. Ikke legg skylden på ungene dersom en samling går galt (for det gjør den noen ganger!), men let heller i deg selv: Hva kunne jeg gjort annerledes? Var jeg godt nok forberedt? Hvorfor ble de ikke inspirert av opplegget mitt?

Ha fokus på ungenes opplevelse og hva de er opptatt av. Ikke vær redd for å fravike ditt opplegg dersom du ser at ungene drar det i en annen retning. Ønsker de Kims lek så gi dem det. Begynner et barn å fortelle noe som de andre barna engasjerer seg i så la det skje. Husk at dette er barnas samlingsstund.

Et spennende opplegg

Vi hadde planlagt å ha en periode der vi reiste rundt på mange turer og utforsket nær- og fjernmiljø. Det var imidlertid vanskelig å finne et opplegg eller tema som bandt dette sammen og ville engasjere ungene. Det var da en assistent kom med en genial ide. Vi laget et egg i pappmasje, på størrelse med en ballong, malte det lilla og plasserte det under en busk ved den faste plassen vår i skogen. Barna oppdaget det selvfølgelig og vi tok det med tilbake til barnehagen og la det i en kurv med et ullteppe rundt, spente på hva som ville komme ut når det klekket. Dagen etter tok hele historien imidlertid en dramatisk vending. Det var Tomas som oppdaget det: "Egget er borte!". Alle løp bort. I kurven lå det en lapp. Der sto det at en luring hadde vært innom på morgenen og tatt med seg egget for å erte oss litt. Han var også spent på hva som var inni egget. Men han var glad i gåter, og hvis vi var smarte nok til å løse alle gåtene hans, ville vi få egget tilbake. Den første gåten ble sendt med barna hjem og foreldrene ble involvert. Da vi skulle prøve å løse gåten i samlingsstund, var barna ivrige, for de hadde løst den! Dermed dro vi avsted til en bondegård i nærmiljøet. Der og da! Det var lett å se at barna likte den tilsynelatende spontaniteten vi voksne plutselig eide.

På bondegården ble vi møtt av en dame som lurte på om vi var fra den og den barnehagen. Hun kunne fortelle om en rar liten fyr som hadde overnattet på loven i natt, at han hadde et lilla egg under armen. Han hadde lagt igjen en lapp til oss. På vei hjem fra gården snakket vi mye om gåten og hvor

vi måtte reise. Det tok noen dager før vi hadde løst den. Da skulle vi avsted til Sinnataggen i Oslo. Slik fortsatte letingen med turer til nær og fjern, alltid fant vi nye lapper, men med stadige mer positive signaler fra vår lille luring på at vi snart var ved målet.

Opplegget varte i over to måneder, og vi var på mange reiser. Barna på avdelingen utviklet et fellesskap som var utrolig fascinerende og engasjementet i samlingene var sterkt. Noen kritiske sjeler kunne vel mene at vi lurte barna, og det har de vel delvis rett i. Men opplegget tok av til de grader for oss voksne, og spenningen var reell for oss også da bare en av oss viste hvor vi skulle reise neste gang. Det toppet seg kanskje litt da en ivrig politimann ved besøk på politistasjonen hadde laget et signalement av tyven som han høytidelig leste opp og ga oss med et løfte om at de skulle hjelpe oss å finne tyven. Dagen etter kom en mor og lurte på om vi ikke kunne avslutte prosjektet snart for barnet hennes hadde drømt litt ubehagelig. Vi forsto at dette var i ferd med å ta av, så vi skrev et hyggelig brev fra luringen, som vi kalte ham, der han skrøt av oss og sa han skulle slutte å tulle med oss. Ved det neste reisemålet, på klosterruinene på Hovedøya utenfor Oslo, fant vi endelig egget! Det gikk nok et lettelsens sukk gjennom oss alle da. Da egget "Klekket" neste dag, lå det en pose med vann og to gullfisker i. Disse ble umiddelbart adoptert av alle og fikk navnene Hans og Grete.

Dette eksempelet kan nok for noen virke litt radikalt og vågalt. Vi er enig i dette, men opplevde så mye positivt i denne perioden. Barn og voksne var engasjert sammen på en måte vi ikke hadde fått til før. Aktiviteten i samlingene var skyhøy og noen ganger sto stemningen under taket.

Et annet spennende opplegg

En gang tok jeg med meg en halv krystallstein, en slik som er som gråstein utenpå men glitrer av krystaller inni "egget". Jeg fortalte en lang historie om hvordan min morfar, som var sjømann, hadde funnet den på en øy langt borte (jada, nok en fantasihistorie som jeg lurer ungene med!). Denne steinen hadde slike magiske krefter at den som holdt den fikk evner til å fortelle de utroligste ting. Det var en Magisk Eventyrstein! Med stearinlys og vinterkulde ute fortalte jeg et dramatisk eventyr de aldri hadde hørt før. Jeg hadde forberedt meg godt og leverte en solid opptreden, om jeg skal si det selv! Denne steinen ble mye brukt på skogturer rundt bålet, og til de som sier at jeg lurte barna så tar dere feil. For steinen virket! Vi laget de mest utrolige historier, sendte steinen rundt og fortalte korte historier eller bygget videre på det den forrige sa.

En kreativ vending

En gang jeg satt sammen med barna mens en assistent ledet samlingen, avbrøt Maja med følgende kommentar til assistentens noe slitte skotøy: "Du har hull i skoen din, Erik!" Erik tittet ned og måtte bare nikke bekræftende. Det var et digert hull i hans høyre sko, og sokken var godt synlig. Jeg så et skjær av inspirasjon over ansiktet til Erik. Med ett ble jeg spent! "Nja, men dette er egentlig ikke en sko. Det er kameraten min, Tåfis.". 17 par øyne lyste opp i begeistring da Erik fortsatte (vi var 16

barn): Dere skjønner, Tåfis er litt rampete, og i dag overrasket jeg ham da han sto inne i kjøleskapet og slukte i seg leverposteien!" Spontant latterbrøl. Erik var inspirert nå, han la på det han var god for og Tåfis fikk liv og personlighet. Han dukket etter hvert opp i mange sammenhenger. Alltid satt jeg på benken sammen med ungene og frydet meg over Eriks tilsynelatende ustoppelige fantasi. En gang kom Tåfis med litt blod på tuppen og to plaster. Han hadde hatt en ulykke. Masse sympati og lange utredninger fra barna om ulykker og skader de hadde hatt. Felles engasjement! Barna lytter til hverandre! Det toppet seg kanskje da Tåfis litt sjenert presenterte sin nye kjæreste, en blank og skinnende damesko med lang hel!